

**HOCA AHMET YESEVİ ANADOLU
İMAM HATİP LİSESİ
FEN VE SOSYAL BİLİMLER PROJE OKULU
REHBERLİK SERVİSİ BÜLTENİ**

Sayı: 05 Dönem: 2018 OCAK(Özel)

Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen
Yavuz BALABAN

İçindekiler:

*Meslek Seçimi
ABKÖ
Yeteneklerimiz
İlgilerimiz*

Sevdiğiniz bir işi meslek edinirseniz, hayatta bir gün dahi olsa çalışmış olmazsınız. (Konfıçyüs)
Hayatta bir gün bile çalışmadım, hepsi keyiften ibaretti. (Edison)

Her insan doğuştan getirdiği kendisine özgü yetenekleri, potansiyeli farklı gizli güçleri vardır. İnsanlar yaşamları boyunca bunları ortaya koymak, kullanmak ve geliştirmek ister. Bize bütün bu olanakları sağlayacak olan mesleğimiz, yani işimizdir.

Bir başka deyişle bizim doğuştan getirdiğimiz yeteneklerimizin, potansiyelimizin ve daha sonra öğrenme yoluyla kazandığımız bilgi ve becerilerin en iyi şekilde kullanılabilmesi bizim için en doğru olan meslek alanı, işin seçilmesiyle mümkün olabilecektir. Bu sayede birey kendini gerçekleştirebilecek benlik kavramı sağlıklı ve kuvvetli bir şekilde gelişecek, yaptığı işi, mesleğini severek yapacaktır. Yapmış olduğu meslekten sadece maddi bir kazanç değil ruh sağlığımız için çok önemli olan psikolojik doyum (kazanç) elde edilmiş olacaktır.

İnsanlara "Elinizde yaşamınızı rahat bir şekilde sağlayacak bir para geçse yine çalışmak ister misiniz?" sorusunu yöneltildiğinde % 85 EVET yanıtı alınmıştır.

EN İYİ MESLEK HANGİSİDİR?

Geçmişte şu anda gelecekteki en iyi meslek bireyin özellik ve koşullarına en uygun olan onu en çok tatmin edecek ve tüm yeteneklerini kullanarak kendini geliştirebileceği meslektir.

MESLEK SEÇİMİ VE ÖNEMİ

. Meslek Nedir? (Sektör Kavramı)
. Meslek İle İş Aynı Şeyler Midir?
. Meslek Sahibi Olmadan İş Sahibi Olabilir Miyiz?
Meslek: İnsanların hayatlarını kazanmak için, belirli bir eğitim yoluyla kazandığı bilgi ve becerilere dayalı sürdürdükleri etkinlikler bütünüdür.

Bize göre sağlıklı bir meslek seçimi yapılabilmesi için şu üç unsurun göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

A - Meslekleri ve Çalışma Alanlarını Tanıma.
B - Bireysel Özelliklerin (Faktörlerin) Tümü.
C - Bireysel Özellikler ile Mesleklerin Gerektirdiği Özelliklerin Uyumu.

A) MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKLERİN TANINMASI

"Meslek seçiminin ne kadar önemli bir karar olduğunun farkında mıyız?"

Meslek seçimi bizlerin hayatımızda verdiği en önemli kararlardan biridir; hatta en önemlisidir. Çünkü seçilen meslek bizim hayatımızı ekonomik, sosyal, psikolojik, fizyolojik ve biyolojik yönüyle tümüyle etkilemektedir.

Yaşamımızın 40 yılını bir mesleğe hazırlanarak ve icra ederek geçiriyoruz bu da hafta sonu tatilleri ve tatiller hariç yaşamımızın 10.000 gününü mesleğimiz ile ilgili etkinliklerle geçiriyoruz demektir (80.000 saat). Bir meslek kararımızı verirken bunun böyle olacağını hiç ama hiç düşünmüyoruz. Oysa meslek seçerken verdiğimiz karar, bizim ileride iş bulup bulamayacağımızı ya da iş yaşamında mutlu ve başarılı olup olamayacağımızı belirler.

MESLEK SEÇİMİ HAYATIMIZDA NELERİ ETKİLER?

- . Kişinin o alanda iş bulma olasılığını etkiler.
- . Kişinin başarı ve başarısızlığını etkiler.
- . Kişinin işinden hoşlanıp hoşlanmadığını belirler.
- . Meslek seçimi hayatın diğer yönlerini de etkiler. (Eşinizin seçimini, yaşadığınız mekan vb).
- . Bireyin dünya görüşünü ve değer yargılarını belirler.
- . Tatil ve dinlenme sürenizi belirler.
- . Sağlık durumunuzu etkiler.
- . Toplumdaki statünüzü ve rollerinizi belirler.

MESLEKLER HAKKINDA BİLİNMESİ GEREKENLER

* **Mesleğin Gerektirdiği Başlıca Faaliyetler:**
Bütün gün, hafta ve ay boyunca yapılan tipik iş nedir? Bu işte çalışan insanların yapmak zorunda olduğu ne gibi faaliyetler var? Birinci derecede insanlar mı yoksa objeler mi meşgul olunmaktadır? Bireye getirdiği sorumluluklar vb.

* **Çalışma Ortamı ve Koşulları:** İş nasıl bir ortamda yürütülmektedir? Kapalı bir mekanda mı, açık havada, arazide vb. bir ortamda mı çalışıyoruz?

* **Çalışanlarda Aranılan Nitelikler:** Yaş, cinsiyet, boy, ağırlık, duyu organlarının hassaslığı gibi nitelikler yüzünden bir sınırlama ya da tercih durumu var mı? İş ne gibi yetenekler gerektiriyor.

* **Mesleğe Hazırlanma ve Giriş Nasıl Olmaktadır?:** Meslek nasıl bir eğitim gerektiriyor? Eğitimi veren kurumlar, eğitimin süresi, bu okullara giriş koşulları vb.

* **Meslekte İlerleme ve Kazanç Durumu:** Mesleğin başlangıçtaki statüsü nasıldır? İlerleme olanağı ne kadardır? Meslek ömür boyu sürecek nitelikte midir?

* **İş Bulma Olanağı ve Mesleğin Geleceği:** Mesleğe mensup insanların sayısı ve ülkemizde duyulan ihtiyaç nedir? Örneğin; günümüzde günün koşullarının gereği olarak bazı meslekler oldukça revaçta. Bunlar bankacılık ve finans bilgisayar, tekstil ve endüstri mühendisliği, reklam, iletişim vb., sosyal bilimlerin öneminin artmasıyla beraber sosyoloji, psikoloji, hukuk vb. meslek alanları oldukça iyi durumda.

MESLEKLER HAKKINDA BİLGİ TOPLAMA YOLLARI

*MBS (Mesleki Bilgi Sistemi) internetten ücretsiz kaydolunabilir.

Mesleklerle İlgili Basılı Malzemelerin Derlenmesi: Ülkemizde bu konuda hazırlanıp yazılmış basılı kaynak oldukça sınırlıdır. Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından hazırlanan "Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Rehberi" 1000'den fazla mesleği tanıtmaktadır.

YILDIZ KUZGUN'un (1980) "Üniversite adaylarına Meslekleri Tanıtma Rehberi"

YILDIZ KUZGUN'un (1989) "Üniversiteler Yüksek Öğretim Programları ve Meslekler Rehberi" ülkemizde meslekleri tanıtan belli başlı eserlerdir.

. İşyeri Gezileri, Gözlem ve İnceleme,
. Meslek Elemanları ile Görüşme ve Konferanslar,
. İş ve İşçi Bulma Kurumu (Meslek Rehberlik Merkezi)

1991'den bu yana meslekler hakkındaki bilgileri derleyerek ilgililerin hizmetine sunmaktadır. İncelenmesi ve dosyalanması tamamlanmış 364 meslek hakkında bilgiler mevcuttur (1998 rakamları ile).

Yetenek: Öğrenme gücü belli bir eğitimden yararlanabilme gücüdür. Yetenek doğuştan getirilen özelliklerin eğitim ve çevre etkisi ile geliştirilmiş kısmını ifade eder. Yapılan işlerin karmaşıklık düzeyi arttıkça gerektirdiği yetenek düzeyi de artar.

Örnek: Müzik ve el sanatları gibi alanlarda ürünler arasında nitelik farkları olduğunu ve üstün kalitede

eserler verebilmek için üst düzeyde yeteneğe sahip olmak gerekmektedir.

Çalışma hayatında çeşitli yetenekleri farklı düzeylerde gerektiren pek çok meslekler vardır. Bir kimse bir mesleği ya da ona hazırlayan bir eğitim programı seçerken hangi yetenek türüne ne derece sahip olduğunu düşünmeli ve en çok sahip olduğu yeteneği kullanabileceği çalışma alanını araştırmalıdır.

Bir kimsenin bir alandaki yeteneğini yani öğrenme gücünü tanımasının en kolay yolu o güne kadar o alanda yaptığı çalışmalarda elde ettiği başarıya bakmasıdır.

Yüksek öğretim kurumlarında verilen eğitim genellikle sözcük, sayı, şekil gibi sembollerle ifade edilen kavramların öğrenilmesini ve bu kavramlarla akıl yürütülmesini gerektirmektedir. Böyle bir eğitimde başarılı olmak için gerekli yetenek türüne "Akademik Yetenek" adı verilmektedir.

Genel Akademik Yetenek; sözel yetenek, sayısal yetenek ve şekil-uzay ilişkileri yeteneği olmak üzere üç tür yeteneği içeren bir kavramdır. Yüksek öğretim programında başarılı olmak için bu üç yetenekte gereklidir. Ancak belli programlardaki başarılar bunlardan biri veya ikisi daha fazla önemli rol oynar.

ABKÖ DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğrenim yaşamınız boyunca okul seçme, meslek seçme vb. konularda doğru ve gerçekçi kararlar verebilmeniz için kendinizi tanımanız, kendinizle ilgi olumlu bir benlik algısı geliştirmeniz ve kendinizi doğru ve ayrıntılı bir şekilde değerlendirmeniz gerekmektedir.

Bu nedenle ilgileriniz, yetenekleriniz ve benlik algınız ile tercih etmek istediğiniz meslekler arasında benzerlik ve tutarlık olması gerekmektedir.

Bu nedenle uygulamış olduğunuz 4 yetenek ve 12 ilgi alanına ilişkin 170 maddeden oluşan Akademik Benlik Kavramı Ölçeği'nin (A.B.K.Ö.) değerlendirme ve yorumlamasını hep birlikte yapacağız.

YETENEKLER

a) Sözel Yetenek: Sözcüklerle ifade edilmiş kavramları öğrenebilme, sorunları algılayıp çözebilme ve düşünceleri doğru, açık bir biçimde anlatabilme gücünü ifade eder. Sözel yetenek sosyal bilimlerde (Tarih, Coğrafya, Felsefe, Edebiyat, Sosyoloji, Psikoloji, Hukuk, Dil Bilimi, Halkla İlişkiler, Basın-yayın gibi) alanlarda gerekmektedir.

b) Sayısal Yetenek: Sayılarla ifade edilen problemleri çözebilme, sayısal kavramları daha

çabuk öğrenebilme ve sayılarla akıl yürütebilme gücünü gösterir. Bütün temel bilimlerde (Fizik, Kimya, Biyoloji, Matematik, Astronomi gibi) aynı zamanda Tıp, Veterinerlik gibi sağlık bilimleri ve mühendislik alanında başarı için gerekli bir yetenektir.

c) Şekil-Uzay İlişkileri Yeteneği: Şekiller arasındaki benzerlik ve farklılıkları şekillerdeki değişimin temelindeki ilkeyi algılayabilme, düzlem üzerinde çizilmiş bir cisim üç boyutlu görebilme gücünü ifade eder. bu yetenek İnşaat, Makine, Harita Mühendisliği, Mimarlık, Diş Hekimliği, Ressamlık, Heykeltıraşlık gibi alanlarda başarı için gereklidir.

d)Göz- El Koordinasyonu Yeteneği: Düz bir çizgi çizebilme, bir hedefi uzaktan vurabilme gibi becerilerde ifadesini bulan ve yetenek, el - parmak becerisi gibi mimarlıkta, sanatta, kaynakçılıkta, marangozlukta ve cerrahi alanında başarı sağlanması için gerekli bir yetenektir.

İLGİLER

Bir kimse kısıtlayıcı koşullar altında dahi o işi tekrar tekrar yapma isteği duyabilir. Kısaca herhangi bir zorlama altında olmadığı ya da kendisine bir ödül vaat edilmediği halde bir kimse kendiliğinden bazı faaliyetlere giriyor ve bundan doyum sağlıyorsa bu kimsenin o tür faaliyetlere karşı ilgisi olduğu söylenebilir.

Bir kimsenin ilgi duyduğu bir faaliyet alanı genellikle onun yetenekli olduğu bir alandır. İnsan ancak yetenekli olduğu alanda başarılı çalışmalar yapabilir. Başarıyı etkileyen birçok faktör olabilir.

Ancak yetenek bu faktörlerin en önemlisidir. Bir kimse yetenekli olduğu alanda çalışırsa başarılı olabilir. Böylece insanların yetenekli oldukları alanlara ilgi duyacaklarını söylemek yanlış olmaz. İlgi bir bakıma yetenekleri kullanmaktan ve gelişmekten duyulan zevktir.

BELLİ BAŞLI İLGİ ALANLARI

1 – Fen(Temel) Bilimleri: Temel bilim ilgisi Fizik, Kimya, Biyoloji gibi bilimlerin konularını oluşturan doğal olayları incelemek, Matematik konuları ile uğraşmak gibi davranışlarda kendini gösteren bir ilgi alanıdır. Bu ilgisi yüksek olan insanlar Tıp, Veterinerlik, Mühendislik gibi uygulamalı alanlarda da çalışmalarını doyum sağlayabilir.

2 - Sosyal Bilim İlgisi: Sosyal olayları incelemek ve nedenlerini araştırmak gibi davranışlarda ifadesini bulan bir ilgi alanıdır. Bu ilgisi yüksek olan kişiler Hukuk, Siyaset Bilimi, Sosyoloji, Tarih,

Psikoloji, İlahiyat gibi alanlarda çalışmaktan mutlu olabilirler.

3 – İkna İlgisi: Başkalarına düşüncelerini aktarma, belli bir amacı gerçekleştirmek için başkalarını etkileme gibi davranışları içeren bir ilgi alanıdır. Bu ilgi alanı ile ilgili meslekler arasında Yazarlık, Gazetecilik, Diplomati, Yöneticilik, İşletmecilik, Din Görevlisi, Öğretmenlik, Avukatlık, Halkla İlişkiler, Sigortacılık, sinema-TV gibi meslekler gelmektedir.

4 – Yabancı Dil İlgisi: Yabancı dili öğrenmeye istekli olma ve öğrenebilme.

5 - Ticaret: Alım satım işleri ile uğraşma, ticaret yolu ile kar elde etme, bir malı müşteriye tanıtmaya ve satma gibi faaliyetlerde ifadesini bulan ticaret ilgisi Pazarlama ve Reklamcılık ile yakından ilgilidir. Ancak ticarete ilgi duyan insanlar hangi meslekten olursa olsunlar, meslekleri ile ilgili bir ticarete yönelebilirler.

6-Ziraat (üretim) İlgisi : Hayvan ve bitkilerin yaşayışını incelemekten, onları yetiştirip üretmekten zevk alma davranışları içerir. Bu ilgiye sahip insanlar açık havada çalışmaktan hoşlanırlar. Veterinerlik, Ziraat ve Orman Mühendisliği, Su Ürünleri, Bahçe ve Tarla Bitkileri, Balıkçılık, Hayvancılık ve benzeri işlerle uğraşmak onlara zevk verir.

7 - Mekanik İlgi: Bu ilgisi yüksek olan kişiler çeşitli alet ve makineler yapmak, işletmek ve onarmak gibi faaliyetlerden hoşlanır. Makine, Elektrik-Elektronik Mühendisliği, Bilgisayar Mühendisliği, Gemi İnşaatı, Uçak Mühendisliği, Tekstil Mühendisliği, Teknik Eğitim Fakültesi gibi teknik alanlarda başarı ve doyum için gereklidir.

8 - İş Ayrıntıları İlgisi: Ayrıntılarla uğraşmaktan hoşlanma, her işi günü gününe yapma, bir yazı veya hesabı inceden inceye kontrol etme, her şeyi düzenli tutma gibi davranışlarda kendini gösteren bu ilgi alanı Muhasebe, Sekreterlik, İşletme, İktisat, Maliye, İstatistik, Mimarlık, Tasarım ve Çizim, Haritacılık, Kütüphanecilik, Arşiv ve benzeri kendini gösterir.

9 – Edebiyat İlgisi: Her türlü edebi eseri inceleme, eleştirme ve edebi eserler yazma gibi davranışlarda ifadesini bulan ilgi alanıdır. Edebiyat, Diller (Filoloji), Basın-Yayın, Gazetecilik, Yazarlık, Şairlik ve benzeri.

10 - Güzel Sanatlar İlgisi: Bu ilgi alanı daha çok Resim, Heykel ve El sanatları ile ilgili eserleri incelemek veya bu tür eserler ortaya koymakla ifadesini bulur. Güzel Sanatlar Fakültesi en uygun eğitim programıdır.

11 – Müzik İlgisi: Müzik aleti çalma, müzik dinleme, beste yapma gibi davranışlarda kendisini gösterir. Konservatuarlar en uygun eğitim alanıdır.

12 - Sosyal Yardım İlgisi: Sosyal yardım ilgisi, hasta, yoksul ve sakat insanlara yardım etme ve onların sıkıntılarını azaltma gibi davranışlarda ifadesini bulur. Tıp, Psikoloji, Sosyal Hizmetler, Hemşirelik, Psikolojik Danışmanlık, Özel Eğitim Öğretmenliği gibi mesleklerde kendini gösterir.

Akademik Benlik Kavramı Ölçeği ;

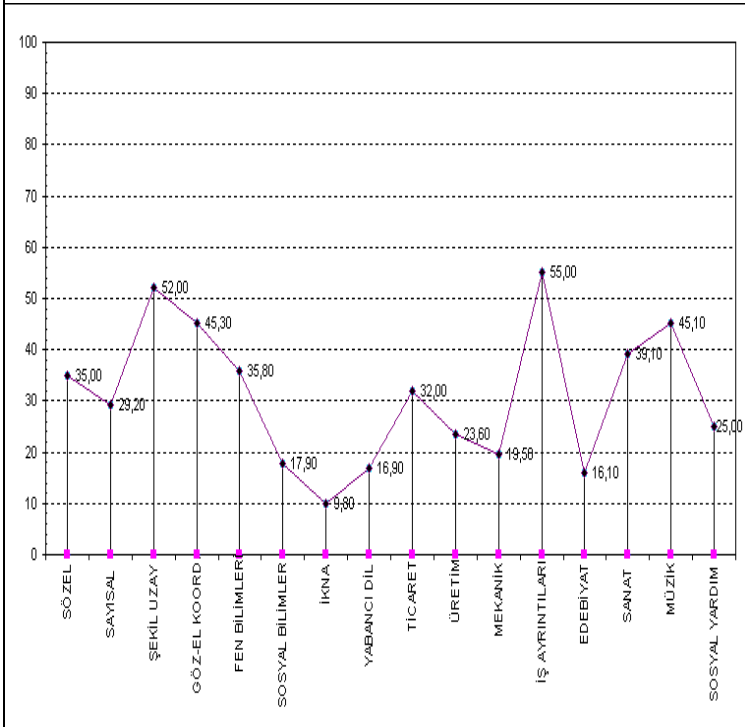
*Değerlendirme işlemlerinden sonra oluşmuş olan profil öğrencinin **güçlü** ve **zayıf** yanlarını vurgular.

*Yetenek ve ilgileri **ayrışmış** bir kimsenin profilinde **yukarı** ve **aşağı** doğru sıvrilikler görülür.

*Profil yorumlanırken genellikle **% 75'inci** puanın üzerinde ve **% 25'inci** puanın altında kalanlar üzerinde durulur. Profili böyle olanların hedeflerini belirlemeleri daha kolay olur.

*Yetenek ve ilgileri **ayrışmamış** (bu konuda kararını vermemiş) kişilerin profili ise 25 ile 75 arasında dağılım göstermektedir. Bu kişiler karar vermekte güçlük çekebilirler.

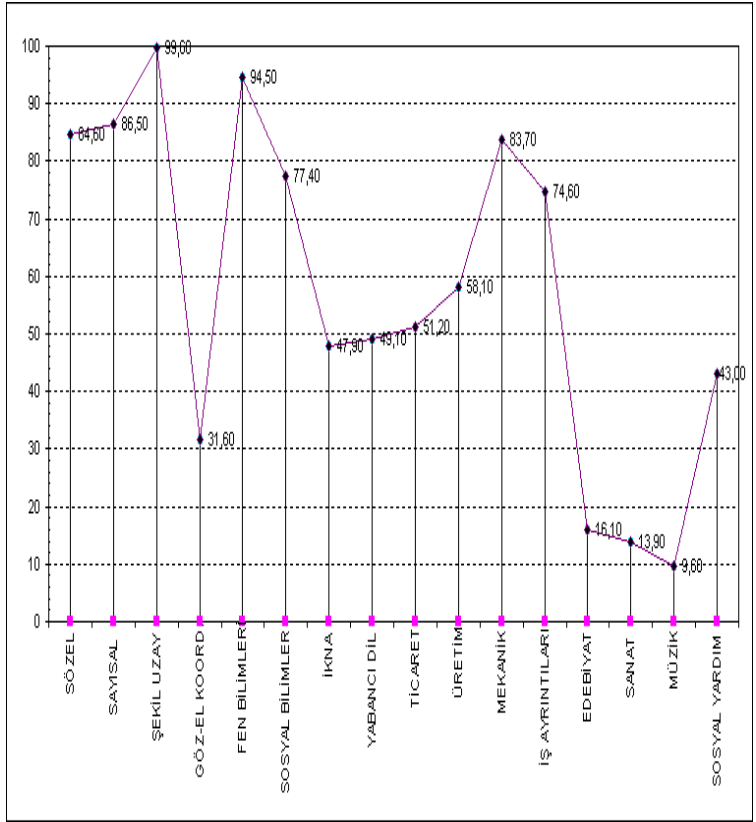
ÖRNEK 1

İlgi ve yeteneklerin dağılımını dikkatle incelediğimiz zaman %25 ile % 75 arasında düşük bir yoğunluk olduğu görülür. Bu sonuçtan bu öğrencinin yetenek ve ilgilerinin yeterince ayrışmamış olduğunu, henüz karar veremediğini veya kararsızlık yaşadığını söyleyebiliriz. Eğrilerden öğrencinin mevcut durumda herhangi

bir alana eğilimi ve ilgisi olduğunu söylemek zordur. Bu öğrencinin akademik durumu da yetersiz ise, alan seçiminde kararsızlık yaşayabileceği ifade edilebilir.

ÖRNEK 2

II. örnekte, profilin dağılımında aşağı ve yukarı doğru farklılıklar göze çarpmaktadır. Bu öğrencinin ilgi ve yetenekleri konusunda karar vermiş olduğu ve belli alanlara eğilimi olduğu göze çarpmaktadır. Eğer buradaki dağılım akademik başarı ile de örtüşüyorsa bu öğrenci alan seçiminde ilgili yetenekleri destekleyen ilgileri de dikkate alarak alan seçebilirler.

Ders Seçimi ve meslekler ile ilgili yaşadığınız tüm sorunlarınız için sizleri Rehberlik Servisine bekliyoruz.

<http://mbs.meb.gov.tr>

(YETENEK – İLGİLER – DEĞERLER)

Doğru tercih---
Rehberlik Servisi